

Popis reprezentativní knihy – tzv. Quick Scan

Záhlaví:

Zpracovala: Kateřina Šrámková

George Orwell / Farma zvířat / 1946 / úroveň 4

Úvodní poznámky: George Orwell (1903-1950) je významným anglickým prozaikem a esejistou. Farma zvířat je satirickou alegorií sovětského totalitarismu. Kniha vyšla poprvé v roce 1945. Zachycuje události stalinistické éry. Orwell sám byl velkým Stalinovým kritikem a jednu z hlavních postav, Napoleona, spojil s tímto sovětským diktátorem. Román ukazuje, jak se může společenská ideologie zmanipulovat a změnit podle zájmů jednotlivce, který disponuje mocí. Kniha je vhodná pro starší čtenáře, protože k jejímu pochopení v plném smyslu, je potřeba znát některá historická fakta.

Kniha se dočkala také filmových zpracování - v roce 1954 vznikl animovaný film Farma zvířat (režie Joy Batchelor a John Halas) a v roce 1999 vznikl hraný film Farma zvířat (režie John Stephenson). Více informací k animovanému filmu na <http://www.csfd.cz/film/94113-farma-zvirat/>; více informací k hranému filmu na <http://www.csfd.cz/film/13271-farma-zvirat/>.

Dimenze	Ukazatel	Popis (komplikující faktory)
---------	----------	------------------------------

Základní požadavek upoutat	Čas	148 stran, černobílé ilustrace
	Zájmy	Kniha je vhodná pro chlapce i pro dívky. Témata, která mohou zaujmout mladou generaci a která jí mohou být blízká, jsou především mezilidské vztahy a jejich proměny, pomluvy a lži a jak snadno lze někým manipulovat. Zvláště zajímavá může být kniha pro tu část mládeže, která se o dané období dějin zajímá, protože zjednodušeně ukazuje, jak stalinistická společnost fungovala.
	Čtenářská zkušenost	Kniha není příliš obsáhlá, proto po čtenáři nevyžaduje odhodlání vydržet u četby dlouhou dobu. Čtenář by měl mít zkušenosti s knihami, kde je více hlavních i vedlejších postav, aby se v textu a ději dobře orientoval. Velmi dobré jsou zkušenosti z četby, popř. znalosti, o dané době a poměrech. Čtenář by měl být také schopen domýšlet vlastnosti postav z nepřímých charakteristik.
	Všeobecné znalosti	Čtenář by měl ovládat alespoň základní historické informace o stalinistické době, aby bylo možné pochopit alegorii celého díla. Bez těchto znalostí je pochopení díla poměrně složité, ne však nemožné. Čtenář by měl mít znalosti o hierarchii a vztazích ve (totalitní) společnosti. Ze společenských věd by měl čtenář vědět, co je otroctví, nátlak, nadřazenost a podřazenost, smysl pro dodržování pravidel, agitace a zastrasování.

	Oborově specifické znalosti a zkušenosti	Znalost literárních období není pro pochopení díla tak potřebná jako znalost historie. Čtenář by měl být schopen rozpoznat, že jde o román. Z hlediska posloupnosti času je dílo nenáročné, protože vyprávění je zcela chronologické. V nemalé míře se objevuje přímá řeč, kterou by měl čtenář dokázat identifikovat. Zároveň je dobré, aby čtenář dokázal určit, kdo je vypravěčem (zde jde o vypravěče, který není jednou z postav díla). Z hlediska intertextuality asi není žádné dílo, ke kterému by bylo potřeba přímo odkazovat, které by byl nutné znát k pochopení.
<i>Obeznamenosť s literárním stylem</i>	Slovní zásoba	Není potřeba žádná zásadní znalost slovní zásoby, protože překlad obsahuje slova, která jsou běžně užívána. Byť např. slovo soudruzi, se dnes již běžně neužívá, není toto slovo pro čtenáře nijak neznámé. Čtenář by snad mohl mít problémy se čtením některých anglických jmen (pan Jones, pan Pilkington, pan Frederick, pan Whympers apod.). Jména zvířat jsou ponechána bez překladu, pokud jde o jména, která jsou u nás dobře známa (Napoleon, Major), nebo důsledně překládána (Muriel je přeložena jako Majka, Snowball je překládán jako Kuliš apod.). U nejmladších čtenářů této generace je riziko, že plně nepochopí např. některá hesla apod.
	Větné konstrukce	Větné konstrukce odpovídají současnému jazyku a neměly by čtenáři činit žádné obtíže.
	Stylistika	Ani z hlediska stylistiky by jazyk neměl čtenáři činit žádné potíže.

Obeznačenost s literárními postupy	Děj	Děj se odehrává výhradně na Farmě zvířat. Není však statický. Nikde nedochází k výraznější retardaci děje. Dialogy nejsou příliš rozsáhlé a vždy se vyjadřují přímo k věci. Vyskytuje se několik rozsáhlejších popisných pasáží, ale jsou účelně použity. Dílo si (až na drobné úseky textu) dokáže udržet čtenářovu pozornost, protože ho (zvláště ve druhé části knihy) udržuje v napětí, co bude dál. Nespokojená zvířata se postaví svému pánovi, který se o ně zapomněl postarat, a vyženou ho z farmy. Děj je po ovládnutí farmy velmi idylický. Zvířata si žijí sama pro sebe, pracují pro sebe apod. Spád přichází až ve chvíli, kdy se vlády začínají ujímat prasata. Začnou měnit pravidla, jak se jim zachce. Pomocí šikovného Pištíka a jeho výřečnosti, se vždy podaří zvířata přesvědčit, že se neděje nic špatného a že všechno je pro jejich dobro. Když začnou prasata obchodovat s lidmi, děj se opět obrací trochu jiným směrem.
	Časový sled	Děj je vyprávěn chronologicky.
	Dějové linie	Dějová linie je pouze jedna. Zasahují do ní krátké epizody.
	Perspektiva	Z hlediska perspektivy je děj poměrně nenáročný. Je vyprávěn vševědoucím vypravěčem, v er-formě. Vyprávění je doplňováno přímou řečí.

	Smysl	Z tohoto hlediska je text také nepřilíš náročný. Není třeba, aby čtenář rozpoznával ironii apod. V textu jsou v podstatě stěžejní dvě úrovně – příběh samotný a poučení se z chyb minulosti. Základní myšlenkou díla je pochopit nebezpečí, které podobné jednání přináší, pochopit, jak je důležité, aby se člověk nenechal uchlácholit prázdnými řečmi. Jaksi implicitně je v díle vyjádřena potřeba vzdělanosti, protože nevzdělaného člověka je mnohem snazší zmást. Čtení může být složitější, pokud budeme vyhledávat implicitně vyjádřené informace, kterých je zde nemalé množství, ale záleží na každém čtenáři, které jsou pro něj stěžejní.
<i>Obeznamenost s literárními postavami</i>	Charakter postav	Dá se předpokládat, že plná identifikace čtenáře s jednou z postav neproběhne. Hlavních postav je poměrně mnoho, v podstatě téměř stejně jako vedlejších. Na počátku jsou všechny postavy neutrální až pozitivní (až na postavy lidí, které jsou od počátku prezentovány jako negativní). Až postupem děje a času se začíná ukazovat, kdo je pozitivní a kdo negativní hrdina. Čtenář, který neví, o čem kniha je, proniká do postav velmi pozvolna a opravdu jen v závislosti na čteném textu. Morální zásady kladných hrdinů jsou čtenáři blízké, oproti tomu chování a morálka prasat jsou čtenáři v našich podmínkách většinově výrazně „proti srsti“. K identifikaci charakteru postav slouží alegorické zobrazení postav jako zvířat.
	Počet	V textu je mnoho postav hlavních a přibližně stejné množství postav vedlejších. Čtenář nemusí (a snad ani nemůže) přesně rozlišit, kdo je ještě vedlejší postava a kdo už hlavní.

Vztahy

Pro čtenáře je důležité pochopit vztahy mezi jednotlivými postavami. Na počátku jsou mezi zvířaty vztahy v podstatě jen přátelské. Oproti tomu nepřátelství panuje mezi zvířaty a lidmi. V průběhu vyprávění se vztahy výrazně komplikují, především mezi prasaty a ostatními zvířaty. Ve finále udržují prasata, a skrze ně i ostatní zvířata, „přátelské“ styky s lidmi. Vztahy jsou poměrně explicitně vyjádřeny, ale nijak do hloubky.
